

5. Оцењивање ученика, наставника и школа

1. Увод

Шта је оно што важи за све облике учења и подучавања са становишта ЕДЦ/ХРЕ? Како и зашто се рад ученика мора оценити? Које врсте/модуси оцењивања су поштени? Да ли оцењивање доприноси учењу и процесу учења?

У оквиру ЕДЦ/ХРЕ та питања се морају детаљно размотрити из више различитих разлога. Које компетенције се могу оценити? Која врста знања је од највеће важности? Да ли је важно напоменати знати чланове Универзалне декларације о људским правима или знати све о стварању правног система земље у којој живимо? Овде не можемо понудити одговор на та питања јер су она тренутно у читавом свету предмет дискусије и нико (још) нема коначан одговор. Пошто сваку врсту учења треба вредновати на основу његове успешности, желимо пажљиво да размотримо тај аспект.

Једно од решења тог питања налази се у избору облика оцењивања! Ако наставници и ученици оцењују резултате *у току*, а не *на крају* процеса учења (формативно оцењивање), оцењивање ће помагати учењу и омогућити боље резултате. Овим поглављем желимо да допринесемо ширем разумевању појма учења представљајући различите приступе потпуно непристрасно. Не ради се о томе *треба ли* спроводити оцењивање, већ *које ће облике* оцењивања користити, *у којој фази* и са којим циљевима. Због тога постављамо ова питања, исто као што постављамо питања о адекватном избору наставне методе: није важно само питање адекватне методе, већ и коју методу када користити.

ЕДЦ и ХРЕ – као што смо већ раније често напомињали – нису школски предмети. Они су много више. То су концепти који учествују у стварању атмосфере за учење и подучавање. При оцењивању резултата и квалитета рада ученика у ЕДЦ/ХРЕ не проверава се само стечено знање, развијене компетенције и стручност у појединим областима. Оно обухвата и динамичне карактеристике као што су ставови, проицљивост, способности као што су флексибилност, комуникација, вештине интеракције, аргументације, итд. Оцењивање се зато одвија у различитим димензијама. То важи за све предмете. Постоје и одређени елементи ЕДЦ/ХРЕ које једноставно нећемо моћи, или хтети, да оцењујемо, као што су вредности и ставови, иако их сматрамо саставним делом низа компетенција које желимо да наши ученици стекну.

2. Задатак и кључна питања о оцењивању ученика, наставника и школа

2.1 Задатак

У процесу планирања часова и наставних јединица посебну пажњу захтевају питања како контролисати и осигурати напредак ученика, како га препознати и на који начин вредновати резултате учења и наставних активности. Зато је пре самог часа неопходно испланирати како успоставити, проценити и побољшати учинак и квалитет подучавања, као и на који начин забележити, анализирати, побољшати и проценити рад ученика, као и наставне активности. Притом је потребно узети у обзир на основу којих мерила и инструмената је могуће утврдити у којој мери су разред као целина или појединачни ученици остварили постављене циљеве и на којим критеријумима ће се – уколико је то потребно – заснивати систем оцењивања.

Преко доле наведених кључних питања и радних материјала, сазнаћете више о оцењивању ученика, наставника и школе као целине.

2.2 Кључна питања

Процес учења ученика:

- Како препознати и проценити успешност учења?
- На који начин се примењује самооцењивање и оцењивање од стране других?
- Како да се уверим да су ученици постигли задате циљеве и да је резултат трајног карактера?
- Да ли сам процес учења програмирао тако да су ученици стално имали осећај да напредују?
- Да ли су свесни свог напретка? Како ћу подржати ту самосвест?
- Да ли мој начин подучавања пружа једнаке могућности за успех и дечацима и девојчицама?
- Да ли су добијали упутства и критеријуме која су им помагала у учењу?
- Да ли су ученици у стању да свесно посматрају, контролишу и унапређују своје учење и радне навике? Практикују ли то? Како им ја у томе помажем?
- Могу ли ученици самостално контролисати и проценити своје навике у учењу и своје резултате?
- Могу ли препознати навике у учењу својих вршњака кроз међусобно оцењивање?
- Да ли ученици при самооцењивању узимају у обзир сопствене циљеве, стандарде, критеријуме или потребе?
- Да ли примећујем напредак ученика појединачно? На који начин?
- Како да препознам потешкоће у учењу код ученика појединачно?
- На који начин посматрам друштвену интеракцију у разреду?
- На који начин водим евиденцију својих запажања и процена о ученицима појединачно и разреду као целини? Које форме документовања овог познајем и примењујем?

Процес учења наставника:

- Како препознати и проценити успешност учења?
- У којој мери сам код ученика развио способност за самооцењивање и оцењивање других?
- Како, када и с ким преиспитати свој начин подучавања?
- На који начин дозвољавам ученицима да учествују?
- Како повезујем успех или неуспех својих ученика са својим начином подучавања? Какве су консеквенце тога у погледу мог будућег наставног плана?
- Како препознајем свој напредак у подучавању и на који начин, као наставник, учим и развијам се?